

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

בפני כב' הנשיא רון שפירא [אב"ד]

כב' השופטת בטינה טאובר, סגנית נשיא

כב' השופטת עדי חן-ברק

פלוני

המערער

נגד

אלמוני

המשיבה

פסק דין

נוסח מותר לפרסום

לפנינו ערעור הנאשם (להלן: "המערער") על גזר הדין שניתן על ידי בית המשפט השלום בחיפה (כב' השופטת טל תדמור-זמיר, סגנית הנשיאה) ביום 10.03.24 בת"פ 16255-03-21 לאחר שהמערער הורשע על פי הודאתו בעבירה של ריבוי נישואין. במסגרת גזר הדין הוטלו על המערער עונשים של מאסר בפועל לתקופה של 7 חודשים; ומאסר על תנאי לתקופה של 6 חודשים למשך שלוש שנים והתנאי שלא יעבור עבירה של ריבוי נישואין.

כתב האישום וההליך בבימ"ש קמא:

כאמור, המערער הורשע על פי הודאתו בעבירה של ריבוי נישואין לפי סעיף 176 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

בהתאם לעובדות כתב האישום, בשנת 1999 לערך נשא המערער את XXXXX לאישה וביום 21.08.18, בעודו נשוי ל XXXX, התייצב בפני כבוד הקאדי האשם סואעד, בבית הדין השרעי בחיפה, כדי לאשר את נישואיו ל XXXXX, החל מיום 30.12.17.

בימ"ש קמא במסגרת גזר הדין ציין כי מתסקיר המבחן עלה שהמערער בן 43, גרוש משתי נשים ואב לעשרה ילדים, סובל מבעיות בריאותיות ומתנייד מחוץ לביתו עם בלון חמצן. כן עלה מהתסקיר כי המערער גדל בתנאי מצוקה כלכלית חריפה, בצפיפות, סבל מהעדר ביטחון תזונתי, למד 7 שנות לימוד בלבד ומתקשה בקריאה וכתביה. בעבר עבד בפירוק עופות ופינוי אשפה אך מחמת מצבו הבריאותי אינו עובד מזה 6 שנים. נישא לאשתו הראשונה, XXX, בגיל 19 ולשניים נולדו 6 ילדים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

לאחר לידת הילדים חלה התרחקות בין בני הזוג. XXX עברה להתגורר עם בן זוג אחר וסירבה לחזור לבית המערער, חרף בקשותיו. השניים התגרשו באופן רשמי רק לפני 3 שנים. את אשתו השנייה נשא המערער בעודו נשוי ל XXX. מדובר באישה שצעירה ממנו ב-15 שנים ולשניים נולדו 4 ילדים.

המערער התגרש מאשתו השנייה לפני כשנתיים, על רקע חששה של האישה להסתבך עם גורמי אכיפת החוק, והילדים מתגוררים עם אמם. בהתייחס לעבירה שבה הורשע מסר המערער כי לא התגרש מ XXXX בטרם נישא בשנית, כיוון שהתקשה לאתרה ולא ידע שמדובר בעבירה פלילית.

שירות המבחן התרשם כי הגם שהמערער ביטא חרטה מילולית על התנהגותו, הוא היה ממוקד במצוקתו הכלכלית ובפגיעתו מאשתו הראשונה, נטה להשליך אחריות על הנשים להן נישא, התמקד בקשייו הבריאותיים והכלכליים והתקשה לזהות קושי ברמה הזוגית והמשפחתית. עם זאת, שירות המבחן התרשם כי המערער אינו מחזיק בעמדות שוליות, נשמר מניהול אורח חיים שולי או פלילי וההליך המשפטי מהווה עבורו גורם מרתיע. עוד עלה רושם כי המערער סובל מדלות רגשית וקוגניטיבית, על רקע תנאי המחיה שבהם גדל, ולמרות זאת לאורך השנים ערך מאמצים לשמור על יציבות תעסוקתית, עד שמצבו הבריאותי הכריע אותו. על רקע האמור, ומשהמערער שלל נזקקות טיפולית, שירות המבחן נמנע מהמלצה טיפולית והציע לשקול את מצבו הבריאותי והכלכלי בטרם ייגזר דינו.

בימ"ש קמא ציין במסגרת גזר הדין כי עבירה של ריבוי נישואין פוגעת בכבוד האישה ובאפשרות לקדם שוויון בין המינים. העונש המרבי הקבוע בצד העבירה, 5 שנות מאסר, מלמד אף הוא על חומרתה. בפסיקה נקבע כי על רקע השלכותיה המשמעותיות של תופעה חברתית זו, שפוגעת באוכלוסיית הנשים ובמעמדן, על בתי המשפט לתת יד למאמץ למיגור תופעת ריבוי הנישואין ולנקוט מדיניות ענישה מחמירה ומרתיעה, שכוללת עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג וברית, ואין להסתפק בריצוי העונש בעבודות שירות. אשר למדיניות הענישה הנוהגת ציין בימ"ש קמא כי עיון במאגרי הפסיקה מעלה כי בעבירה של ריבוי נישואין נהוג להטיל מאסר בפועל מאחורי סורג וברית, אלא בנסיבות מיוחדות, שבהן נקבע כי המאסר ירוצה בדרך של עבודות שירות.

בימ"ש קמא ציין כי נתן דעתו למשך הזמן שבו המערער היה נשוי לשתי נשים במקביל (כשנה) ולכך שכאשר המערער הבין שנישואיו לשתי נשים שונות מהווים עבירה על החוק, הוא התגרש, תחילה מהאישה השנייה ובהמשך גם מהאישה הראשונה. עם זאת, נתן בימ"ש קמא דעתו לכך שגירושי המערער מהאישה השנייה בוצעו בהסכמה וכי לאחריהם נולדו לשניים שני ילדים נוספים. נקבע כי טענת המערער שלפיה הוא נאלץ לשאת אישה שנייה לאחר שהאישה הראשונה עזבה את הבית אינה יכולה לשמש צידוק או להקים לו הגנה אחרת. בהתחשב בכל הנתונים שפורטו ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת נקבע כי מתחם העונש ההולם את נסיבות התיק נע בין 7 ל-18 חודשי מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

צוין כי לזכות המערער עומדים הודאתו והעובדה כי אין לחובתו הרשעות קודמות וכן חלוף הזמן בין ביצוע העבירות לבין הגשת כתב האישום. כן צוין כי השיקול העיקרי שיש לשקול בעניינו של המערער הוא מצבו הרפואי. עם זאת, נקבע כי חריגה ממתחם עונש שקובע עונש מאסר בפועל מחמת מצב בריאותי של נאשם תיעשה בנסיבות חריגות.

נקבע כי אמנם מדובר בנאשם שסובל מבעיות בריאותיות, אך בימ"ש קמא לא שוכנע כי מדובר בנסיבות ייחודיות שמצדיקות חריגה מהמתחם, אלא בנסיבות, שלצד השיקולים האחרים, יש בהן לקבוע את עונשו בתחתית המתחם. לכן נגזרו עליו העונשים כפי שפורטו לעיל.

טענות הצדדים:

המערער טוען כי שגה בימ"ש קמא כאשר גזר את דינו לשבעה חודשי מאסר בפועל שכן היה יכול להמיר את המאסר לעבודות שירות נוכח נסיבותיו האישיות של המערער, העדר עבר פלילי, נסיבות ביצוע העבירה וטיעונים נוספים שפורטו במסגרת הטיעונים לעונש. נטען כי המערער יליד 1979 ללא עבר פלילי וזו הסתבכותו הראשונה עם החוק. הוא בחר לקחת אחריות בהזדמנות הראשונה, הודה והביע חרטה על ביצוע העבירה. כן בחר ברגע שנודע לו על ביצוע העבירה לתקן את דרכו ולהתגרש מאשתו השנייה. נטען כי היה על בימ"ש קמא לשקול לקולה מתן עונש מאסר שיכול וירוצה בעבודות שירות וכי בימ"ש קמא החמיר עם המערער חרף נסיבותיו ונסיבות ביצוע העבירה. מבוקש להמיר את העונש שנגזר למאסר בעבודות שירות.

נטען כי כאשר הגיע לבית הדין השרעי להתחתן לא אמרו לו שלא התגרש מהאישה הקודמת. כאשר נודע לו על ביצוע העבירה הוא התגרש גם מהאישה השנייה. האסלאם מתיר גירושין בעל פה. התסקיר הפנה לכך שיש לקחת בחשבון את ההבנה והחרטה של המערער על ביצוע ריבוי נישואין. המערער סובל מבעיות בריאותיות רבות ומאסרו יהווה נטל גם על המערכת. אין אינטרס במאסרו.

המשיבה טוענת כי מדובר בעבירה שיש בעניינה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה ופסיקה ענפה. נטען כי יש לדחות את הערעור. בישיבה שהתקיימה לפני כב' הקאדי בבית הדין השרעי בני הזוג הודיעו רטרואקטיבית על דבר שכבר נעשה. הם עתרו בשנת 2018 לאשר את נישואיהם בדיעבד. הם הגיעו עם הודעה שהם כבר נמצאים בקשר. בית הדין השרעי אישר את קשר הנישואין משנת 2017. הקאדי הבין שמשחו נעשה שלא על פי חוק ולכן העביר עותק ליועץ המשפטי לממשלה. מדובר במי שעבר על חוקי המדינה כאשר נישא פעמיים כשהדבר אסור. המערער הורשע על פי הודאתו. אין כאן בקשה לחזור מהודאה. הכרעת הדין קיימת. הערעור הוא לעניין העונש. המתחם שקבע בימ"ש קמא מתיישב עם פסיקה שבימ"ש קמא הפנה אליה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

מדובר בעבירה שפוגעת בזכויות האישה ושוויון בין המינים והפסיקה קובעת שיש לקבוע עונשים משמעותיים בעבירה זו. בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.112 מפורטת התופעה של ריבוי נישואין וזנקה. בסעיף 20 להנחיה כתוב שמשחורשע נאשם בעבירת ריבוי נישואין יש לעתור למאסר בפועל. תסקיר המבחן ציין שלא נוצר פתח להתערבות טיפולית ושהמערער נטה להשליך את האחריות על הנשים שנשא. מבוקש להותיר את העונש שנגזר על כנו על מנת להרתיע את היחיד והרבים.

דיון והכרעה:

לאחר שבחנו את טענות הצדדים, את פסק הדין ואת תיק בימ"ש קמא, הגענו למסקנה כי יש מקום להתערב בעונש המאסר בפועל שנגזר על המערער באופן שעונש המאסר בפועל יקוצר לשלושה (3) חודשים וירוצה בדרך של עבודות שירות, בכפוף לחו"ד חיובית של הממונה על עבודות השירות.

יצוין כי אנו נותנים דעתנו לכך שערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בחומרת העונש שהוטלה על נאשם, אלא במקרים חריגים, שבהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית או שיש בעונש שנגזר משום חריגה קיצונית מרמת הענישה המקובלת [ראו: ע"פ 901/22 מדינת ישראל נ' מוחמד אסווד (24.02.2022); ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (03.02.1998); ע"פ 6992/08 כץ נ' מדינת ישראל (12.10.2009); ע"פ 1964/14 שימשילשווילי נ' מדינת ישראל (06.07.2014); ע"פ 4302/18 ספיר בוקשטיין נ' מדינת ישראל (21.01.2019); ע"פ 8435/17 דוד נפתלי נ' מדינת ישראל (07.04.2019); ע"פ 6522/15 חאג' נ' מדינת ישראל (25.5.2016); ע"פ 7716/14 אבו סעיפאן נ' מדינת ישראל (27.4.2015)].

אמנם המקרה דנן אינו נמנה על מקרים חריגים אלה, מכיוון שהעונש שנגזר על המערער אינו חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת. יודגש כי בימ"ש זה רואה בחומרה את העבירה שביצע המערער ואשר הורשע בה על פי הודאתו. כפי שציין בימ"ש קמא, מדובר בעבירה שפוגעת בכבוד האישה ובאפשרות לקדם שוויון בין המינים ועל רקע השלכותיה המשמעותיות של תופעה חברתית זו נקבע בפסיקה כי יש לנקוט כלפי עבירת ריבוי הנישואין מדיניות ענישה מחמירה ומרתיעה הכוללת עונשי מאסר בפועל מאחורי סורג וברח [ראו: רע"פ 6413/19 אבו טקיק נ' מדינת ישראל (23.10.2019)].

עם זאת, במקרה זה אנו סבורים כי לאור נסיבות העניין, לרבות התרשמות שירות המבחן כי המערער סובל מדלות רגשית וקוגניטיבית ולרבות מצבו הרפואי המורכב של המערער, יש מקום להתערב בגזר הדין ולהמיר את עונש המאסר במאסר שירות בדרך של עבודות שירות ובמכלול הנתונים גם לקצר את משך המאסר. יצוין כי גם בפסיקה אליה הפנה בימ"ש קמא קיים מקרה שבו הוטל מאסר בדרך של עבודות שירות בעבירה דומה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

במקרה זה, מעבר למצבו הבריאותי והקוגניטיבי הרגיש של המערער, מדובר במערער נעדר עבר פלילי. הוא נפרד בפועל מאשתו הראשונה, שעזבה אותו, לפני שנים. הוא התגרש מאשתו השנייה כאשר גילה אודות ביצוע העבירה, הביע צער וחרטה והודה בביצוע העבירה. כמו כן, למערער נסיבות אישיות וכלכליות מיוחדות. אנו סבורים כי קיימים בעניינו של המערער נסיבות מיוחדות וכן שיקולי שיקום המצדיקים התחשבות והקלה בעונש כפי שפורט.

יצוין גם כי נישואיו השניים של המערער היו בשנת 2017, השנה בה נכנסה לתוקף הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא אכיפת עבירת הביגמיה, כאשר קודם לכניסת ההנחיה לתוקף מדיניות האכיפה הייתה שונה, ועובדה זו מצדיקה הקלה מסוימת, במיוחד על רקע חלוף הזמן בין ביצוע העבירות לבין הגשת כתב האישום.

נוסיף עוד כי לטעמנו היה מקום שהקאדי, שאישר את נשואי את המערער בפעם השנייה, וידע כי בכך מבצע המערער עבירה, יודיע למערער כי הוא מסרב לאשר את הנישואין ויבהיר למערער, בטרם אישור הנישואין, את משמעות ביצוע העבירה ויזהיר אותו. האם לא יהיה זה נכון שהקאדי, שהוא דיין בבית דין דתי ומחויב לפעול בהתאם לחוקי מדינת ישראל, יסרב לאשר קיומם של הנישואין המהווים עבירה? אישור הנישואין באופן המסייע, לכאורה, בהשלמת העבירה ביחד עם דיווח על ביצוע העבירה מעורר, לטעמנו, קושי. סבורים אנו כי בהליך אישור רישום הנשואים השניים יש משום שימת מכשול בפני עיוור. גם נתון זה מעורר תהיה ויש בו כדי להשליך על מידת העונש.

מעבר לאמור והמורכבות שבמערכות היחסים שבין בתי דין דתיים, החוק בישראל ובתי המשפט, דעתנו אינה נוחה מכך שרשות אחת של המדינה – בית הדין השרעי – מאשרת את רישום הנישואין, בעוד שרשות אחרת של המדינה מגישה נגד המערער כתב אישום בגין נישואין שאושרו לרישום על ידי בית הדין השרעי. אמנם ככל הנראה אשרור הנישואין על ידי בית הדין השרעי נעשה בלית ברירה ובדיעבד, על פי דין השריעה. יחד עם זאת, בית הדין השרעי היה מודע לקיומה של עבירה בעצם קיומם של הנישואין השניים ובמצב דברים זה הדעת אינה נוחה מכך שבית דין מאשר נישואין שאינם חוקיים על פי חוק העונשין ורשות אחרת של המדינה מגישה כתב אישום בגין נישואים שאושרו על ידי בית הדין השרעי. התנהלות זאת, שאינה מתיישבת עם תקינות ההליך, עלולה להטעות ולהוביל לביצוע עבירה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

18 יולי 2024

עפ"ג 32160-04-24 פלוני נ' מדינת ישראל

על כן, לאור המפורט לעיל, הערער על גזר הדין מתקבל באופן שבו אנו מורים על קיצור משך המאסר לשלושה (3) חודשים בלבד והמרת המאסר בפועל שנגזר על המערער לעונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות וזאת בכפוף לחו"ד חיובית מטעם הממונה על עבודות השירות.

חו"ד הממונה על עבודות השירות תוגש לתיק עד ליום 15.8.24 והתיק יובא לעיון האב"ד למתן החלטה או לצורך קביעת מועד להשלמת טיעון בנוגע להמלצת הממונה.

הובהר למערער כי עליו לשתף פעולה עם הממונה על עבודות השירות. הסניגור יסייע למערער ביצירת קשר עם הממונה על עבודות השירות.

עונש המאסר המותנה שנגזר על המערער יותר על כנו כפי שגזר בימ"ש קמא.

הודע לצדדים כי נוסח מלא של פסק הדין ללא פרטים מזהים של המערער ונשותיו יותר בפרסום.

ניתן היום, י"ב תמוז תשפ"ד, 18 יולי 2024, במעמד המערער וב"כ הצדדים.

עדי חן-ברק, שופטת

בטינה טאובר, סגנית נשיא

רון שפירא, נשיא

[אב"ד]